

Dějiny veřejné správy

Ladislav Vojáček

Ústavní vývoj 1945 – 1989

Příprava a přijetí Košického vládního programu

- první přímý kontakt: E. Beneš v Moskvě (prosinec 1943)
- vlastní jednání: březen 1945 v Moskvě
- vyhlášení vládního programu: vláda Národní fronty Čechů a Slováků v Košicích (duben 1945)

Košický vládní program

1. význam SSSR při osvobození
+ vláda Národní fronty Čechů a Slováků
2. další postup ve válce
3. armáda
4. zahraniční politika
5. vnitřní politika (zejména národní výbory)
6. vztahy obou státních národů
+ slovenské orgány
7. Podkarpatská Rus
8. odsun Němců a Maďarů
9. potrestání válečných provinilců, ...
- 10.-13. hospodářské otázky
14. sociální politika
15. školství a kultura
16. proklamativní závěr

Národní fronta Čechů a Slováků (1)

■ Na Slovensku:

- Demokratická strana
- Komunistická strana Slovenska
- Strana práce (1946)
- Strana slobody (1946)

Národní fronta Čechů a Slováků (2)

■ V českých zemích:

- Komunistická strana Československa
- Sociálně demokratická strana
- Národně socialistická strana
- Lidová strana

Hlavní úkoly PNS

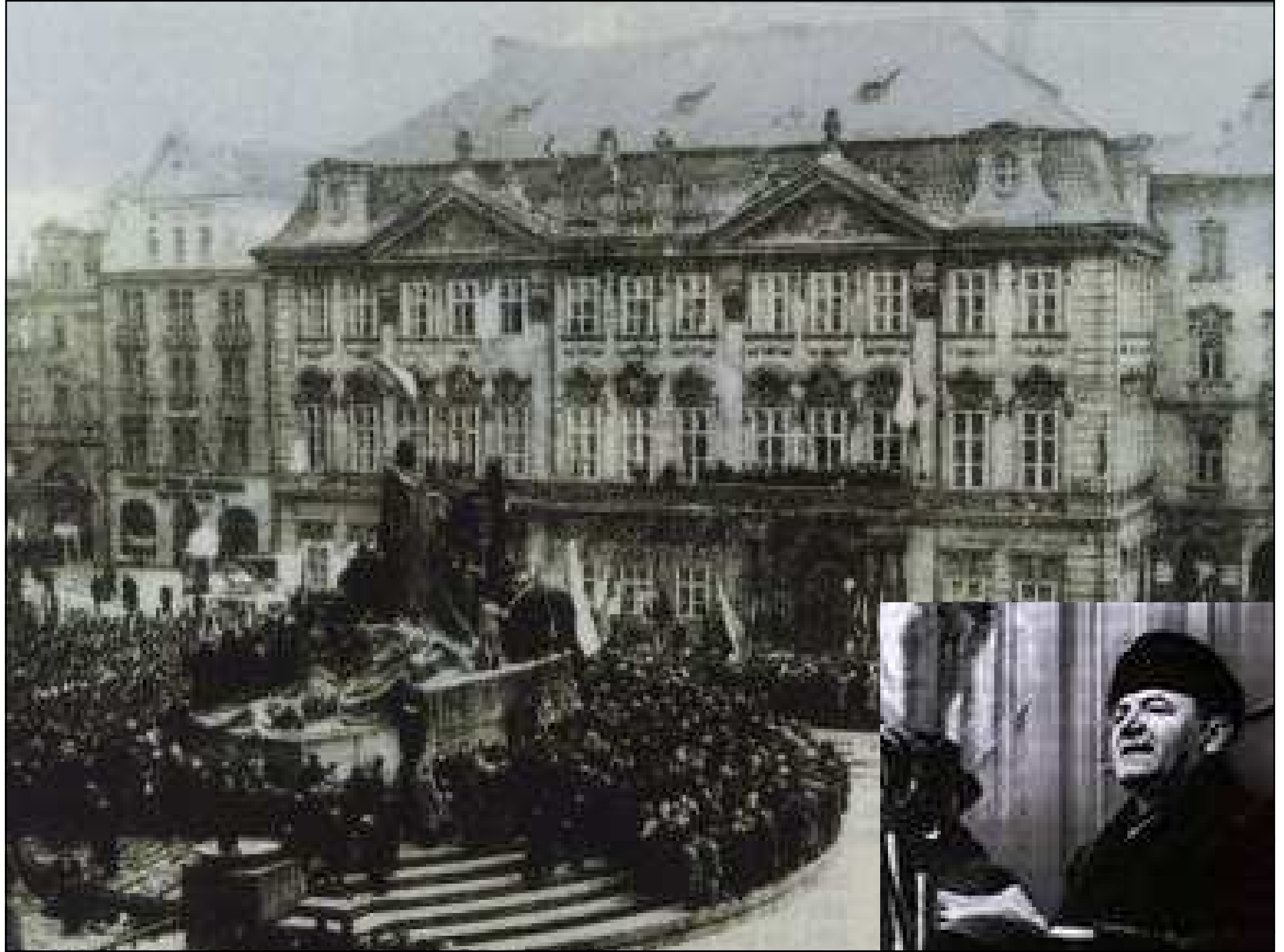
- plnit funkce NS podle ústavy z roku 1920, zejm. zákonodárnou
- potvrdit ve funkci prezidenta
- provést **ratihabici** prezidentských dekretů (provedeno en bloc) a
- připravit volby do ÚNS

Volby v roce 1946

- všeobecné, rovné a přímé s tajným hlasováním
 - vítězi komunisté
 - na Slovensku Demokratická strana
- Budovatelský program
 - součástí dvouletý hospodářský plán

Slovensko v Československu

- nař. SNR č. 30/1945 Zb. n. SNR o zákonodárné moci na Slovensku
- tři pražské dohody
- = zpočátku fakticky (asymetrický) federativní stát, pak unitarizace

Představitel Československa při OSN Ján Papánek protestuje v březnu 1948 v Radě bezpečnosti OSN proti převzetí moci komunisty.

"Jako zástupce svrchovaného státu Československa předkládám tuto situaci, uvedenou v článku 34 Charty k pozornosti Radě Bezpečnosti a žádám její vyšetření, neboť byla porušena svoboda a nezávislost Československa, což může ohrozit mezinárodní mír a bezpečnost."

Výslednou rezoluci SSSR vetoval v květnu téhož roku.

Válčedem s důležitostí každého občana vytváříme v domě našim prodejním
výstavně odbor a 1 procent.

ÚTERY

29
ČERVEN

1948

RUDÉ PRÁVO

ÚSTŘEDNÍ ORGÁN KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKA

Číslo

151

Kčs

1.50

230.000 nadšených
diváků na Strahově
*Čleba na straně 5.
věnované XI.
všesokolskému
slotu*

Na historické slavnostní slučovací schůzi v pražské Lucerně

sloučení sociální demokracie s komunistickou stranou je skutkem

**Obrovské ovace předsedovi strany soudr. Kl. Gottwaldovi - Veteráni dělnického hnutí
s dojetím pozdravili sloučení obou stran - Jednotná
strana - triumf učení Marxe, Engelse, Lenina a Stalina**

27. červen 1948 — den sloučení Komu-
nistické strany Československa a la. sociál-
ní demokracie — bude v dějinách českoslo-
venského dělnického hnutí zapsán jako

ho předseda a předsedy KSČ, Klementa
Gottwalda, za šťastnou socialistickou bo-
jujností.

Hlavními řečníky slavnostního shromáždění
byli předseda vlády Antonín Zápotocký

Ústava z roku 1948

- Ústavní zákon č. 150/1948 Sb.:
 - úvodní preambule
 - 12 základních článků
 - deset kapitol (= 178 paragrafů)

Preambule

- ČSR je lidovědemokratickou republikou
- v jednotném státě Čechů a Slováků je lid jediným zdrojem moci
- bude odstraněno vykořisťování člověka člověkem
- cíl: vybudování socialismu

Úvod

Preambule

ústavy z roku

1948

MY, LID ČESKOSLOVENSKÝ, PROHLAŠUJEME, ŽE JSME PEVNĚ ROZHODNUTI VYBUDOVAT SVŮJ OSVOBOZENÝ STÁT JAKO LIDOVOU DEMOKRACII, KTERÁ NÁM ZAJISTÍ POKOJNOU CESTU K SOCIALISMU.

JSME ODHODLÁNI BRÁNIT VŠEMI SVÝMI SILAMI VYMOŽENOSTI NAŠÍ NÁRODNÍ A DEMOKRATICKÉ REVOLUCE PROTI VEŠKERÝM SNAHÁM DOMÁCÍ I ZAHRA NIČNÍ REAKCE, JAK JSME ZNOVU PŘED CELÝM SVĚTEM OSVĚDČILI SVÝM VYSTOUPENÍM NA OBRANU LIDOVĚ DEMOKRATICKÝCH ŘADŮ V ÚNORU 1948. SLIBUJEME SI NAVZÁJEM, ŽE NA TOMTO VELKÉM DÍLE BUDOU PRACOVAT SPOLEČNĚ A RUKU V RUCI OBA NAŠE NÁRODY, NAVAZUJÍCE TAK NA POKROKOVÉ A HUMANITNÍ TRADICE SVÝCH DĚJIN.

Základní články

= charakteristika hlavních institucí politického a hospodářského zřízení

= úvodní ustanovení k jednotlivým kapitolám:

- o třídní podstatě ČSR
- o její státní formě
- o unitaritě státu a o řešení vztahů Čechů a Slováků
- o svrchovanosti lidu
- o rovnosti práv a povinností občanů
- o základním poslání hospodářské soustavy
(= at' slouží lidu)

Podrobná ustanovení ústavy

1. základní práva a povinnosti občanů
2. - 4. jednokomorové NS, prezident, vláda
5. slovenské národní orgány
6. národní výbory (krajské zřízení)
7. soudy (zlidovění soudnictví)
8. hospodářské zřízení a vlastnické vztahy
9. všeobecná ustanovení o státním občanství, státním území a státních symbolech
10. závěrečná a přechodná ustanovení

John F. Kennedy

Antonín Zápotocký

Vladimír Clementis

CZECHOSLOVAKIA

Nejvýznamnější novelizace ústavy

- ú. z. č. 64/1952 Sb. o soudech a prokuratuře
- ú. z. č. 12/1954 Sb. o národních výborech
- ú. z. č. 33/1956 Sb. o slovenských národních orgánech

Ústava z roku 1960

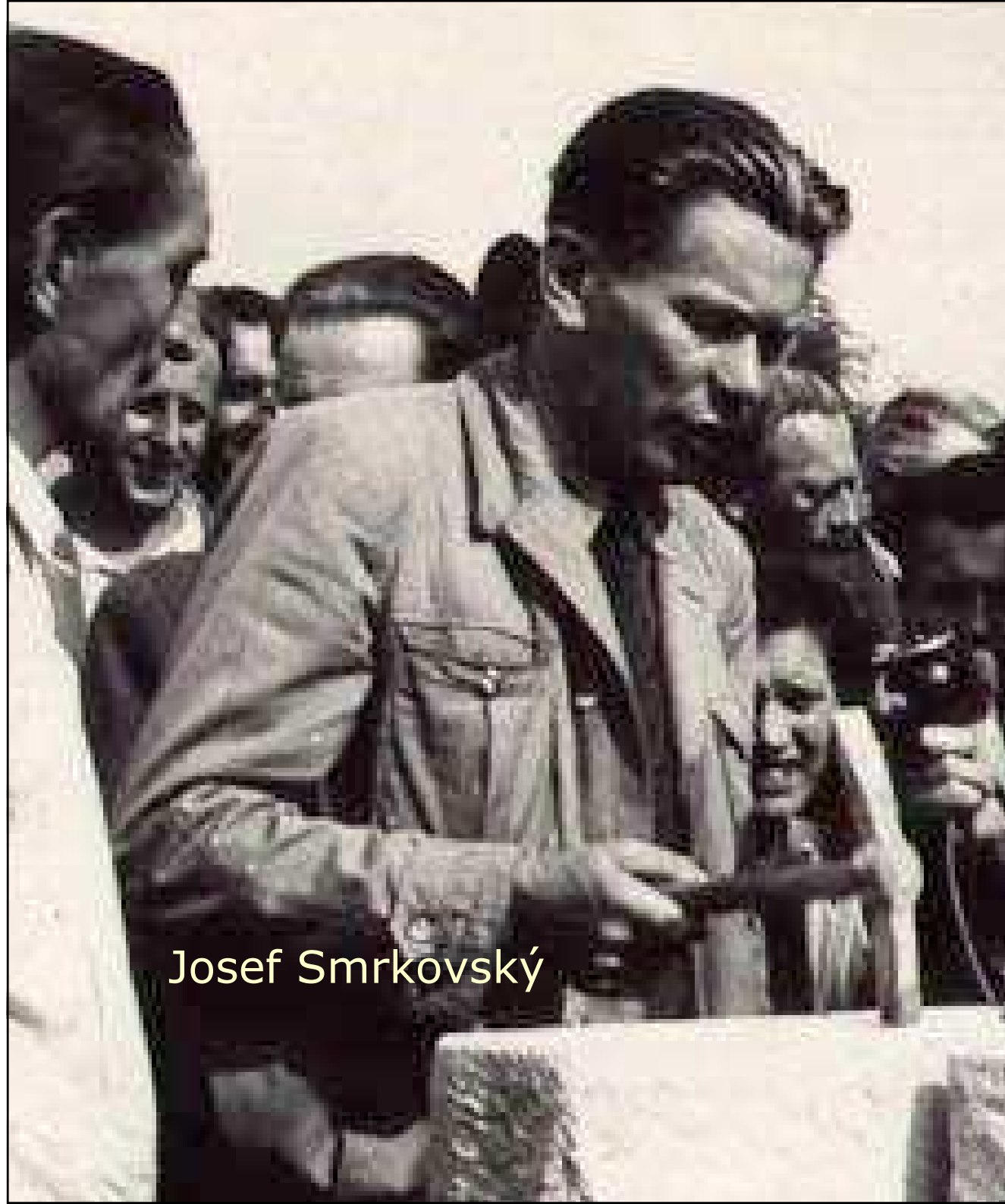
- „socialistická“ – (ČSSR)
- vedoucí úloha KSC
- systém nejvyšších orgánů nezměněn
- SNR = národní orgán státní moci a správy na Slovensku
- právo zákonodárné iniciativy k zákonům
NS – prakticky nevyužito

Antonín Novotný

Josef Smrkovský

Oldřich Černík

Federalizace Československa

- rehabilitace „buržoazních nacionalistů“
- SNR v prohlášení z 15. března 1968:
condicio sine qua non dalšího úspěšného
rozvíjení demokratizace společnosti
- ú. z. č. 77/1968 Sb.: Česká národní rada

Ústavní zákon č. 143/1968 Sb. o československé federaci

- dvoučlenná federace
- jednotné státní území a státní občanství
- jednotné společenské zřízení
- jednotné hospodářství
- KSČ (KSS = zvláštní organizační složka)
- působnost státních orgánů
 - výlučně federální
 - společná
 - výlučně republiková

Federální ústřední orgány

- dvoukomorové **Federální shromáždění**
 - Sněmovna lidu
 - Sněmovna národů
- prezident republiky
- federální vláda
- federální ministerstva a další ústřední orgány státní správy
- Nejvyšší soud ČSSR a d.

Orgány ČSR

- Česká národní rada
- vláda ČSR
- jednotlivá ministerstva a další ústřední orgány státní správy
- soudní soustava završená Nejvyšším soudem ČSR
- národní výbory podřízené MV ČSR

Česká národní rada

- nositelka zákonodárné moci v ČSR
- nejvyšší orgán státní moci v ČSR
 - usnášet se na ústavě, ústavních a jiných zákonech republiky
 - schvalovat střednědobý národohospodářský plán a státní rozpočet
 - zákonem zřizovat ministerstva a jiné ústřední orgány
 - schvalovat zákonná opatření svého Předsednictva
 - zrušit nařízení nebo usnesení vlády republiky nebo všeobecně závazný předpis ministerstva nebo jiného ústředního orgánu státní správy ČSR

Rozdělení působnosti

- ústavní zákon o československé federaci
 - výlučná působnost ČSSR a společná působnost ČSSR a republik taxativně
 - všechny ostatní záležitosti ve výlučné působnosti obou republik
- ústavní zákon č. 125/1970 Sb., který měnil a doplňoval ú. z. č. 143/1968 Sb.

Výlučná působnost federace

- zahraniční politika včetně uzavírání mezinárodních smluv
- zastupování ČSSR v mezinárodních vztazích
- rozhodování o otázkách války a míru
- národní obrana
- federální státní rezervy
- federální zákonodárství a správa v rozsahu působnosti federace
- kontrola činnosti federálních orgánů
- ochrana federální ústavnosti

Společná působnost

- federální orgány zde působily jen v taxativně uvedených věcech
 - plánování, finance, cenové věci
 - zahraniční hospodářské vztahy
 - průmysl, zemědělství a výživa
 - doprava, pošty a telekomunikace
 - rozvoj vědy a techniky
 - práce, mzdy a sociální politika a d.
- podstatně rozšířena v roce 1970

